

ΑΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΚΑΚΟΥΡΓΩΝ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΤΟΥ ΛΟΜΒΡΟΖΟΥ*

Ο Λομβρόζος καταδείκνυσι τὴν στενὴν συγάφειαν μεγαλοφύϊας καὶ ἡθικῆς ἀνισορροπίας διὰ τοῦ λίαν γονίμου συγγραφέως Thomas Waimorigh αἱ πραγματεῖαι καὶ ἐπικρίσεις τοῦ ὅποιου διήγειρον ἀλλοτε ἐν Ἀγγλίᾳ μέγαν πάταγον. Οἱ αὐτὸς συγγραφεὺς ἔχαλκευσε πληρεξούσιον πρὸς παραλαβὴν πεντακισχιλίων λιρῶν, ἐδηλητηρίασε πλούσιον θεῖον, ἵνα κληρονομήσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· ὅτε δὲ τὸ χρῆμα ἐδηλητηρίασε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ καὶ τὴν δευτέραν ἄγαμον θυγατέρα αὐτῆς, ἡ ζωὴ τῶν ὄποιων ἦτο ἡσφαλισμένη ἀντὶ ὀκτωκαΐδεκα χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν. "Οτε δὲ ἡρωτήθη πῶς κατώθωσε νὰ ἔξαποστείῃ εἰς τὸν Ἀδην τοσοῦτον ἀθῶν κοράσιον, ἐκεῖνος μετὰ μακρὸν σκέψιν ἀπήντησεν: «Ἀληθῶς καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀγνοῶ· Θὰ τὸ ἔπραξα λοιπὸν μόνον διότι εἶχε . . . τοσοῦτον παχείας κνήμας». Η περιγραφὴ τοῦ ἀτύμου τοῦ ἀνθρώπου τούτου καταδείκνυσι πολλὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Λομβρόζου ἐριζωμένων δειγμάτων ἐκφυλισμοῦ, ἀτινα τὸν τοῦ κακούργου ἀποτελοῦσι τύπον.

Ἄσυνθήτως χαρακτηριστικὴν συμβολὴν εἰς τὸν ψυχικὸν βίον τοῦ κακούργου παρέχουσι τὰ παλίμφηστα, ἃτοι αἱ ἐν ταῖς φυλακαῖς ἀπαντῶσαι ἐπιγραφαῖ. Αὗται ἀποτελοῦσι σχεδὸν πάντοτε ἀποδείξεις ἐναντίον τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι ἡ φύλακις διορθοῦ τὸν κακούργον. Εἰς τῶν κακούργων γράφει: «Ἄγω τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας μου· ἡ κακοτυχία ἡνάγκασε με πολλάκις ν' ἀποθῶ ἔνοχος, ὅτε καὶ πάντοτε ἐφύλακιζόμην. Πῶς ὅμως διωρθώθην ἐν τῇ φυλακῇ; Τί αὐτόθι ἔμαθον; Ἐτελειοποιηθῆν μόνον ἐν τῇ κακίᾳ». Ἐτερος πάλιν λέγει ὅτι αἱ φυλακαὶ ἀποτελοῦσι «τὰ κυριώτερα πανεπιστήμια τῶν κλεπτῶν, ἐν οἷς οἱ γηραιύτεροι διδάσκουσι τὸ ἔργον τοῖς νεωτέροι». Ἐνίστε αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται προδίδουσι τὴν θηριωδεστάτην ὡμότητα, ἐνίστε δὲ πάλιν τὸ μᾶλλον ἀξιοσημειώτον εἰδεχθές εὐτράπελον τεκμήριον δέ: «Ἄειποτε», λέγει εἰς τῶν κακούργων, «μπῆρε τίμιος ἀνήρ, ἐπὶ τῶν νώτων μου δὲ φέρω εἰκοσατετὴ βίον ἐν εἰρήτῃ· ἥδη ἐκ νέου καθείρθη καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἀναμψιβόλως ἴσθιον εἰρκτὴν θὰ μοὶ ἐτιμάζῃτε· ταῦτα δὲ πάντα συμβαίνουσι μόνον διότι ἔπραξα τὸ ἄγαθον πῷ πλησίον μου· μόνον ἔξ ἄλλως τε ἐφύνευσα ἄτομο, ἀποσπάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἐν φολλᾷ εἶγον νὰ ὑποστῶσι δεινά· πρὸς τούτοις ἐλήστευσα καὶ ζεῦγος χωρικῶν, ἐνθεὶς καὶ τὸ πῦρ εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν. Ηάντα δόμως ταῦτα ἔπραξα χάριν τοῦ ἐπιστούμου μου ἀρτοῦ. — Ο λίκιν ἀφωσιωμένος ὑπὲν λήσταρχος Ταλμπώ».

Μέγα ἐνδιαφέρον κέκτηνται αἱ περὶ τῶν κακουργημάτων τοῦ γυναικείου φύλου ἔρευναι. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοῦ ἔργου τοῦ Λομβρόζου εἶναι καὶ τὸ μόνον, ἐν φ γίνεται μνείᾳ τῆς Οὐγγαρίας. Ἐν ταῖς στατιστικαῖς δηλ. παρατηρεῖται ὅτι τὸ θῆλυ φύλον ἐν Οὐγγαρίᾳ συμπετέχει τῶν ἐγκλημάτων κατὰ 11. 65 %, ἐνῶ αἱ κακούργοι γυναικεῖς ἀνέρχονται ἐν Αὐστρίᾳ εἰς 14. 8 %, ἐν Γαλλίᾳ εἰς 16 %, ἐν Ἰταλίᾳ εἰς 19 % καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς 20 %. Ἐπὶ τῇ βάσει λεπτομεροῦς στατιστικῆς ὁ Λομβρόζος καταλήγει εἰς τὰ συμπεράσματα ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν ἐκ τοῦ θήλεος φύλου κακούργων εἶναι τετράκις ἡ πεντάκις ἑλάσσων τῆς τῶν ἀρρένων· ὅτι ἡ ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κακούργων ἐπιφορὴ τῶν μεγαλοπλεων καταδείκνυται μείζων παρὰ τῷ θήλαι φύλῳ· ὅτι ὁ γάμος ὀλιγώτερον προστατεύει τὴν γυναικαν ἀπὸ τοῦ κακουργήματος ἡ τὸν ἄνδρα καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις ἐπὶ τοσοῦτον κέκτηνται σπουδαιοτάτην ἐπιφορὴν ἐπὶ τῆς κακούργου διαθέσεως τοῦ θήλεος φύλου, ὅσον ἡ γυνὴ τοσοῦτῳ εὔκολωτερον ἀποβαίνει κακούργος, ὅσῳ περισσότερον ἀναγκάζεται νὰ μετέχῃ τοῦ ὑπέρ συντηρήσεως ἀγῶνος. Πρὸ τῆς τάσεως δέ, ἡτις ἐπιδιώκει νὰ καταστήσῃ προσιτά τῷ γυναικείῳ φύλῳ τὸν τε δημόσιον βίον καὶ πάντας τοὺς βιομηχανικοὺς κλάδους, τὸ τοιοῦτο δέν ἀποτελεῖ ποσῶς εὐχάριστον πρόβλεψιν.

Ο Λομβρόζος, περιγράφων κακούργους οἰκογενείας, καὶ ὀλόκληρον ἔτι πόλιν κακούργων (τὴν Ἀρτέναν, ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐπαρχίᾳ), ἀποκαλύπτει φοβερὰς σελίδας τοῦ βίου· αἱ μελέται αὐτοῦ περιλαμβάνουσιν ὀλόκληρον τὸ νεώτερον σύστημα φυλακίσεως καὶ ὑπερορθίας, ὅπερ ὑπὸ τὴν ἐνεστῶσαν αὐτοῦ μορφὴν κακίζει τῇ προσαγωγῇ σκληρῶν παραδειγμάτων· τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἐφαρμόζων ἐπὶ τῶν ἀξιοσημειωτάτων φαινομένων τῶν γάλλων ἐγκληματιῶν, ἀνακαλύπτει παρὰ τῇ Γαβριέλῃ Βουπάρι ἰδιαὶ ἀξιοτημειώτως ἀναπτυσσόμενον τὸν τύπον τῆς ἐκ γενετῆς κακούργου· εἰσάγων δὲ τὴν τε ἐπιληψίαν καὶ τὴν παραφροσύνην εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐπιστημονικῆς παρατηρήσεως ἀπαρτίζει ἰδιαίτερον τυῆμα τοῦ ἔργου, ὅπερ ὁ ἐπιστημονικός κόσμος μετ' ἰδιαίτερου θ' ἀναγνώσῃ ἐνδιαφέροντος: Καλλιτέχναι καὶ συγγραφεῖς μετ' ἐκπλήξεως θὰ ἴδωσι τὸν μέγαν ἴταλὸν σοφόν, ἀριστούμενον καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων ἀριστοργημάτων τῶν πλαστικῶν τεχνῶν καὶ τῆς φιλολογίας χαρακτηριστικὰ σημεῖα, χρησιμεύοντα ἀριδήλως ὡς διασφῆσις τῆς καταπολεμουμένης πάντοτε θεωρίας αὐτοῦ (ἐκ τῶν τοῦ Τισιανοῦ «Βιοθῶν τοῦ Δημίου», τοῦ «Ιούδα» τοῦ Ραφαήλ, ἀπειρών μιθιστορικῶν προσώπων τοῦ Δοστογένεσκη, Ζολᾶ, Γκαρμπόργκ, σκηνικῶν προσώπων τοῦ «Ιψεν κτλ.») Οστισδήποτε δὲ κακὸν λάθη ἀνὰ χειρας τὰς νέας ἐπὶ κακούργων μελέταις τοῦ Λομβρόζου, δέν θὰ δυνηθῇ νὰ διαφύγῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐκ τοῦ ἔργου τούτου, ὅπερ ἐκτὸς τῶν μετ' ἀκρος ἐπιμελείας συνηγμένων πληροφοριῶν καὶ παρατηρήσεων ζένων σοφῶν περιλαμβάνει καὶ διδακτικῶτατα συμπεράσματα καὶ λίκιν σεβαστάς γνώμας ἀνεγνωρισμένης αὐθεντείας, ὅτι ἐκ τοῦ ἔργου τούτου λέγομεν, προσομοιλεῖ ἡμῖν πνεῦμα, ὅπερ οὐ

* Ιδε ἀριθ. 51 σελ. 1917—1919.

μόνον τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ἀγαπᾷ καὶ τεύτη νὰ ὑπηρετήσῃ ποθεῖ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Λομβρόζος ἐκτίθησιν ἐν τῷ περὶ οὐκινωτέρω ὁ λόγος νεωτάτῳ αὐτοῦ ἐπιστημονικῷ συγχράμψατι. Ὁ δὲ ίτιλος δικαστής καὶ δημοσιογράφος κ. Φερριάνης, ἐπίσης γνωστὸς ἡδη ἐκ λαμπρῶν αὐτοῦ ἔργων περὶ τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ κακούργων, ἐδημοσίευσεν ἄρτι νέον τόμον ἄξιον τῆς προσοχῆς τοῦ τε ἡθικολόγου καὶ τοῦ νομοθέτου. Ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ τούτῳ ὁ κ. Φερριάνης ἔξετάζει ἐν τῶν λεπτοτέρων προβλημάτων τοῦ περὶ κακούργων ζητήματος ἡτοι τὴν τῶν πατέρων καὶ τῶν ἀνηλίκων ἐγκληματικότητα.

Ἀναμφισθέντητον ὅτι ἡ περὶ τὸ κακούργειν τάσις γενικῶς ἐπιτείνεται· ἀπόδειξιν δὲ τούτου παρέχουσιν αἱ σχετικαὶ στατιστικαὶ· σήμερον δύμας παριστάμεθα ἐνώπιον φαινομένου, ἀγνώστου ταῖς προτέραις ἐποχαῖς· ἡ κακούργος διάθεσις αὐξάνει οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἐφήβοις, ἀλλά, τούθ' ὅπερ καὶ σοθαρώτερον, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς νεοῖς καὶ τοῖς παισὶν ἔτι. Πολλὰ διδόμενα ἔμμηνεύουσι τὸ τοσοῦτον δυσάρεστον τούτο φαινόμενον, ὁ δὲ κ. Φερριάνης, ἀπαριθμῶν, ἔξετάζει: αὐτὰ ἀλλεπαλλήλως. Καὶ τινα μὲν αὐτῶν εἰναι πατιφανῆ· τοιαῦτα εἰναι τὸ ὑπὸ τοῦ Φερριάνη ἀποκαλούμενον ambiente viziatο, τούτεστι ἡ οἰκογενειακὴ διεφθαρμένη καὶ διαφθίρουσα ἀτμόσφαιρα, τὰ ὑπὸ αὐτῶν τῶν γονέων παρεχόμενα μαθήματα, τὰ αἰληρονομικὰ ἐλαττώματα, ἡ ὀνκωρία, τὸ τυχοδιωκτικὸν πνεῦμα, ἡ εἰσήγησις, τὸ μιμητικὸν πνεῦμα κλπ.

Καὶ ἄλλα δύματα, καίπερ ἡττον φανερά, οὐχὶ ὀλίγον ἀξιοθήνητον ἔξασκουσιν ἐπιρροήν. Οὔτως ὁ κ. Φερριάνης δὲν διστάζει νὰ κατατάξῃ μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων « τὴν παρὰ ταῖς εὗ ἔχουσαις τάξεισιν ἀμελεῖσιν καὶ τὰ κακὰ παραδείγματα ». Ὁλίγα τινὰ περὶ τοῦ σημείου τούτου δὲν θὰ σκην ἀνάξια προσοχῆς.

Εἶναι βέβαιον ὅτι μέγχ μέρος τῶν κακιῶν τῶν πτωχῶν τάξεων εἰμίσκουσι τὴν ἔμμηνείαν καὶ τὴν πηγὴν αὐτῶν ἐν τοῖς ἐλαττώμασι τῶν ἀνωτέρων τάξεων. « Ἐν γένει, » λέγει ὁ κ. Φερριάνης, « αἱ διὰ τῆς μορφώσεως, τῆς ἀνατροφῆς, ἡ τῆς περιουσίας ὑπερέχουσαι τάξεις ἐγκαταλιμπάνουσι καθ' ὀλοκληρίαν ἐκείνας, αἵτινες εὑρίσκονται ἐν τῇ κατωτάτῃ βαθμοῖς τῆς κοινωνίας, ὃν δ' ἀγνοοῦσι τὰς ἀνάγκας, τὰ δεινά, τὰ αἰσχυντα, τὰς κακίας καὶ τὰ ἐγκλήματα. Η ἀγνοίας αὕτη καὶ παρακρέλησις, προστιθέμενα εἰς τὰ κακὰ παραδείγματα « συμβάλλουσι κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἐγκληματικότητος ». Απομονεῖται πράγματι ὅτι τάσαι αἱ κοινωνίαι τάξεις καίπερ ἀπ' ἀλλήλων κατέ τὸ μᾶλλον ἡ ἡττον ἀφεστῶσαι, εἰσὶν ἀλληλένδετοι καὶ ὅτι ἡ διαφθορὰ τῆς μιᾶς προκαλεῖ ἀναποφεύκτως τὴν διαφθορὰν τῆς ἄλλης.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν δύμῶν, λέγει ὁ τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κ. Φερριάνη ἔξετάζων, ὑπερβολικῶς ἐκτιμᾶται ἡ ἡθικοποιητικὴ ἐπιρροὴ τῆς παιδεύσεως. Ἐθος ἐπεκράτησεν νὰ λέγηται: ἀν ἀνοίξητε σχολάς θὰ κλείσητε τὰς φυλακάς. Καὶ δύμας οὐδὲν ἀπατηλότερον. Μόνη ἡ παίδευσις καθ' ἐντή πατετελεῖ ἀπλῶς ὅργανον, δυναμένη ν' ἀποθῆ ταύτοχρόνως βοηθητικὴ ἀμάκα καὶ διορθωτικὴ τοῦ ἐγκλήματος. Αἱ στατιστικαὶ τρικώντα καταδεικνύουσιν ὅτι ἡ παίδευσις δὲν ἐλκαττοῖ τὸ ἐγκλημα ἐκεῖ, ὅπου εἶναι διαδεδομένη, ἀλλὰ μᾶλλον, μεταμορφοῦσα, μετατοπίζει αὐτό· τὴν βιαίαν ἐγκληματικότηταν ἀντικαθίστησιν ἡ ἀπατηλή καὶ ἀνήθικος, ὁ δὲ διάβολος οὐδεμίαν ἔχει νὰ ποστῇ ζημίαν.

Τὸ ἡθικοποιοῦν δὲν εἶναι ἡ παίδευσις, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ κοινωνικὴ ἀνατροφὴ (ἥ κλαδὸν μόνον ἀποτελεῖ ἡ παίδευσις), τούτεστι τὸ σύνολον τῶν διδαγμάτων, μαθημάτων καὶ ἴδια παραδειγμάτων, ὅπερ δημιουργεῖ πέρι τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀτμόσφαιραν ἀγνότητος καὶ ἡθικῆς. Ο Μάξιμος δὲ Ἀζέλιος ἔλεγε μετὰ πολλῆς τῆς ἀληθείας: « Ἐκείνο τὸ ὄποιον δημιουργεῖ τὸν ἀνθρώπον δὲν εἶναι ἡ σγολή, ὃν τρέποντας ἔλεινο ὅπερ δημιουργεῖ τὴν κοινωνίαν δὲν εἶναι ἡ κυβέρνησις· ἡ καλὴ ἡ κακὴ οἰκογένεια εἶναι ἡ δημιουργίας τῶν καλῶν ἡ κακῶν κυβερνήσεων ». Ὅταν τοῦτο γένεται;

Ἡ τῆς σχολῆς ἐπιρροὴ, ἵνα ἦναι γόνυμος, δέον νὰ βασίζηται ἐπὶ πατῶν τῶν ἐπιρροῶν, αἵτινες δύνανται νὰ ἔχουσκασιν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ παιδός· ἀφ' ἐντῆς δύμας καὶ μεμονωμένη δὲν δύνανται ἡ νὰ ἦναι ἄγονος ὑπὸ ἡθικὴν ἔποψιν. Ο κ. Φερριάνης ἐμπλέτησε πλείονας τῶν 2000 παιδῶν ἡ ἀνηλίκων ἐγκληματικόν. Ἐκ τῶν 2000 τούτων οἱ 1336 ἔργινωσκον γραφήν ἢντι ἀνάγνωσιν, οἱ 325 ἐκέπτηστο μόρφωσιν ἀνωτέρων τῆς μεσαίας καὶ οἱ 129 ἀνωτέρων παίδευσιν. Οἱ ἀναλογίατοι ἀνήρχοντο εἰς 210 μόνον. Ἡδυνάμεθα δὲ νὰ παραθέσωμεν πολλὰς ἄλλας στατιστικὰς οὐχ ἡττον παιστικάς.

Γ. Κ. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ.